

PATINELE DIN OS: ANALIZA COMPARATIVĂ A UNOR PIESE ARHEOLOGICE ȘI ETNOGRAFICE

Monica MĂRGĂRIT^a, Pavel MIREA^b

^a Universitatea „Valahia” din Târgoviște, Târgoviște, România, e-mail: monicamargarit@yahoo.com

^b Muzeul Județean Teleorman, Alexandria, România, e-mail: pavelcmirea@yahoo.com

Keywords: mammal bones, skates, technological analysis, functional analysis

Abstract: The presence of bones with a flattened facet noted in various archaeological contexts from the Bronze Age on, has stemmed a series of discussions regarding their possible functionality. Generally, they are bones from large mammals, briefly processed at the epiphyseal ends to regularize them. At the opposite extremities two areas of use-wear are apparent on their surface. One is the result of the development of a flattened facet along the long axis of the bone, showing macroscopic luster and deep longitudinal striations. At the opposite end, discontinuous flattened areas develop, showing also macroscopic luster and fine striations. Our study was triggered by several archaeological items from Teleorman County (attributed to several cultural periods starting with the Bronze Age) and two ethnographic pieces from the same county. We compared the technological and functional marks present on their surfaces, to determine whether the archaeological artefacts may have been used as skates.

Cuvinte-cheie: oase de mamifere, patine, analiza tehnologică, analiza funcțională

Rezumat: Prezența unor oase având o fațetă aplatizată, în contexte arheologice variate, începând cu epoca bronzului, a suscitat o serie de discuții privind posibila lor funcționalitate. În general, este vorba despre oase provenind de la animale de talie mare, sumar prelucrate la nivelul epifizelor pentru regularizarea acestora. Pe suprafața lor sunt evidente două zone de uzură, dispuse pe două fețe opuse. Prima constă în dezvoltarea unei arii aplatizate, paralel cu axa lungă a osului, caracterizată de lustru macroscopic și striuri longitudinale adânci. Pe fața opusă, apar zone de aplatizare ale suprafeței, discontinue, cu lustru macroscopic și striuri fine. Pornind de la câteva piese arheologice descoperite pe teritoriul județului Teleorman, aparținând mai multor epoci începând cu epoca bronzului, și de la două piese etnografice din același județ, ne-am propus să discutăm și să comparăm urmele tehnologice și funcționale prezente pe suprafața acestora, pentru a vedea în ce măsură acestea sunt compatibile cu funcția de patine.

INTRODUCERE

Descoperirea în contexte arheologice variate a unor oase având una sau chiar două fațete opuse aplatizate, uneori prevăzute cu perforații, a suscitat o serie de discuții privind posibila lor funcționalitate. În general, în literatura de specialitate au fost publicate drept patine, dar există și lucrări în care s-a susținut că aveau funcția de răzuitor sau de lustruitor, folosite în prelucrarea pieilor de animale sau că erau sisteme de susținere a plaselor de pescuit¹. La rândul său, S. A. Semenov² a respins funcția de patine, mai ales pentru piesele lipsite de perforații, propunând utilizarea în prelucrarea textilelor.

Din datele publicate, astfel de oase sunt prezente pe o arie geografică imensă, acoperind mare parte din

teritoriul Europei și zonele nordice ale Rusiei³. Destul de recent, au fost publicate patine din os provenind dintr-un mormânt de epoca bronzului de pe teritoriul Chinei⁴. Cele mai vechi specimene sunt atestate în epoca Bronzului timpuriu⁵. Sursele arheologice, bibliografice, iconografice sau etnografice consemnează persistența lor de-a lungul Evului Mediu⁶ și chiar până în epoca modernă⁷. Prin intermediul acestor surse, aflăm că erau folosite în timp ce oamenii trăgeau săniile care transportau mărfuri și pentru a merge la pescuit la copcă, în timpul iernii. Spre

³ Semenov 1964; MacGregor 1976; Choyke, Bartosiewicz 2005; Muhonen 2005; Luik, Maldre 2021.

⁴ Kang 2023.

⁵ Choyke *et alii* 2004; Choyke, Bartosiewicz 2005; Edberg, Karlsson 2015.

⁶ Chaoui-Derieux 2010; Konczewska 2011; Sognnes 2011; Edberg, Karlsson 2015; Gál, Bartosiewicz 2016; Marković, Špehar 2023; vezi și: <https://www.knochenarbeit.de/bone-skates-database/> sau <https://www.jorvikvikingcentre.co.uk/about/jorvik-artefact-gallery/>.

⁷ Herman 1980.

¹ Florescu 1991; Sava 1998.

² Semenov 1964, p. 192–193.